

Monumentnummer*: 518596

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 11 september 2000
Kadaster deel/nr 82654/173

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
Brunssum		Brunssum		Limburg			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Akerstraat	8			6445 CR	Brunssum		
Akerstraat	10			6445 CR	Brunssum		
Kadastrale gemeente*		Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding		Grondperceel	
Brunssum		B				4734	
Brunssum		B				4733	

Omschrijving**

Inleiding

DUBBELE OPZICHTERSWONING in een door de 19de-eeuwse bouwtraditie beïnvloede stijl, 1912. Gebouwd in opdracht van de Staatsmijnen in Limburg, naar een ontwerp van ir. J.H.W. Leliman van het Bouwbureau der Staatsmijnen.

De opzichterswoningen maken deel uit van de lineaire bebouwingsstructuur tegenover de ingang van de voormalige Staatsmijn Hendrik, welke is opgebouwd uit dienstwoningen van uiteenlopende aard. De panden bevinden zich in lengterichting ten opzichte van de Akerstraat.

UITGESLOTEN van bescherming zijn de bijgebouwde schuur van één laag onder plat met betondak, alsmede de rolluiken en zonweringen van Akerstraat 8; de bijgebouwde bergingen en zonweringen van Akerstraat 10.

Omschrijving

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Beide halfvrijstaande opzichterswoningen hebben een ten opzichte van elkaar gespiegelde, min of meer U-vormige PLATTEGROND. Een verhoogd gecombineerd hoofdvolume (woon- en slaapvertrekken) van twee BOUWLAGEN met zolderverdieping, aan weerszijden geflankeerd door een teruggerooid en ten dele onderkelderd volume (hal, gang, trappenhuis, keuken, bergplaats en slaapkamer) van één bouwlaag met zolderverdieping.

Het hoofdvolume wordt gedekt door een gecombineerd wolf- en schildDAK, waarop de oorspronkelijke keramische pannen respectievelijk zijn vervangen door rode en zwarte betonpannen.

Centraal op het voor- en achterdakvlak een hoge gecombineerde schoorsteen. Bakgoten annex overstekken op consoles. Het voordakvlak loopt door boven de als erker uitgebouwde slaapkamervensters in de tweede bouwlaag. Het overstek wordt ter plaatse ondersteund door decoratieve houten consoles. Op het voordakvlak heeft elk pand een dakkapel onder lessenaarsdak, welke bij het pand Akerstraat 10 wordt voortgezet in het dakschild boven het teruggerooid zijvolume. Bij Akerstraat 8 heeft de dakkapel een rechthoekig, drievoudig verticaal ingedeeld houten vensterkozijn met vierruits roede-verdeling per glaspaneel. Bij Akerstraat 10 zijn de glaspanelen van de verticaal ingedeelde rechthoekige houten dakkapelvensters voorzien van glas-in-lood. Op het achterdakvlak resteert uitsluitend het dakvenster van Akerstraat 8.

De zijvolumes worden gedekt door asymmetrische, aan de achterzijde tot boven de eerste bouwlaag doorlopende wolfdaken.

Een dakkapel onder lessenaarsdak op de voor- en achterdakvlakken. De kapel aan de voorzijde loopt door in het muurwerk van de gevel. Bij Akerstraat 10 heeft deze kapel twee rechthoekige verticaal ingedeelde vensters met horizontale roede-verdeling. Bij Akerstraat 8 zijn de glaspanelen vervangen door glas-in-lood. De dakkapellen op de achterdakvlakken zijn beide ontdaan van de hoge schoorsteen, waarvan de aanzet de scheiding vormt tussen de twee dakkapelvensters. Deze vensters zijn verticaal ingedeeld, maar ontberen bij beide panden de oorspronkelijke roede-verdeling. De kapel van Akerstraat 10 is uitgebreid tot aan de zijgevel van het hoofdvolume.

De authentieke nokpionnen zijn verloren gegaan.

Beide opzichterswoningen hebben een trasraam met rollaag, waarin souterrainvensters en spouwventilatioeroosters met strek. Opstand van handvormsteen, gemetseld in kruisverband en voorzien van gesneden voegen. Drievoudige speklagen in rode strengperssteen. Segmentboogvormige venster- en deurlijsten met donkerrode bakstenen strekken en gepleisterde vulstukken. Enkele vensters hebben een rechte strek. Bakstenen dorpels. Hardstenen traptreden. De vensterkozijnen van Akerstraat 8 zijn grotendeels voorzien van voorzetramen en glas-in-lood, in de achtergevel van dubbel glas. Als gevolg daarvan is de oorspronkelijke vensterindeling grotendeels verloren gegaan.

Het hoofdvolume heeft een asymmetrisch ingedeelde VOORGEVEL. In de eerste laag twee rechthoekige houten T-vensters met zesruits bovenlichten (Akerstraat 10) en een rechthoekig houten venster met glas-in-lood, ter vervanging van het oorspronkelijke dubbele, rechthoekige houten kruiskozijn (Akerstraat 8). In de tweede laag een op de gevel liggend, rechthoekig dubbel houten kruiskozijn op houten consoles (Akerstraat 10). Akerstraat 8 heeft een rechthoekig houten venster met glas-in-lood, ter vervanging van het T-venster met roede-verdeling in het bovenlicht. Daarnaast een op de gevel liggend, door houten consoles ondersteund en in de zijgevel doorgevel doorlopend slaapkamervenster, bestaand uit twee rechthoekige houten kruiskozijnen met glas-in-lood.

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De ACHTERGEVEL van het hoofdvolume is bij beide panden in de eerste laag wit gesausd. In deze laag hebben beide panden twee rechthoekige houten vensters, waarbij de oorspronkelijke T-kozijnen met ingedeelde bovenlichten bij Akerstraat 8 zijn vervangen door glas-in-lood. In de tweede laag een rechthoekig dubbel houten kruiskozijn met kleine roedeverdeling in de bovenlichten.

De uitgebouwde ZIJVOLUMES hebben in de VOORGEVEL een rechthoekige houten deur met bovenlicht. Bij Akerstraat 8 is de oorspronkelijke paneeldeur bewaard, het glaspaneel en het bovenlicht zijn voorzien van glas-in-lood. Bij Akerstraat 10 is de oorspronkelijke deur vervangen, het zesruits bovenlicht is in tact. De deuren zijn bereikbaar via hardstenen traptreden. Naast de deuren een rechthoekig houten achtruits venster met vierruits zijlicht. Bij Akerstraat 8 is de oorspronkelijke vensterindeling verloren gegaan. De kozijnen zijn thans voorzien van glas-in-lood.

De ZIJGEVELS van de zijvolumes zijn onregelmatig ingedeeld en tellen drie vensterassen. De derde vensteras is geplaatst in een terugspringend gevelvlak. In de eerste as bevinden zich bij beide panden de twee originele rechthoekige, verticaal ingedeelde houten vensters. De vierruits roedeverdeling in de glaspanelen is bij Akerstraat 8 vervangen door glas-in-lood, bij Akerstraat 10 is deze indeling nog in tact. In de tweede laag van de tweede vensteras bevinden zich bij beide panden soortgelijke vensters. Bij Akerstraat 8 is dit venster, vanwege de realisatie van een badkamer, geblindeerd. In de eerste laag een rechthoekig dubbel houten kruiskozijn met kleine roedeverdeling in de bovenlichten. Dit venster is bij Akerstraat 10 vervangen door een kunststof kozijn, zonder de roedeverdeling van de bovenlichten. In de derde vensteras een rechthoekig, verticaal ingedeelde houten venster met kleine roedeverdeling in de glaspanelen. Bij Akerstraat 10 is dit vensterkozijn vervangen door een vergroot rechthoekig kunststof vensterkozijn met bovenlicht.

De ACHTERGEVELS van de zijvolumes zijn, met uitzondering van een klein rechthoekig houten, hoog onder het dakoverstek ingezet venstertje, blind. Deze venstertjes waren oorspronkelijk voorzien van een vierruits roedeverdeling in de glaspanelen.

Tegen de achtergevel bevindt zich een bakstenen SCHEIDINGSMUUR met een afdekking van rode pannen.

Bij deze opzichterswoningen is een constructiewijze met SPOUWMUREN toegepast. In de kelders bakstenen troggewelfjes tussen ijzeren I-profielen.

De INTERIEURindeling van het pand Akerstraat 8 is gedeeltelijk gewijzigd. De schuifdeuren tussen de voormalige kamers-en-suite zijn weg, er is een badkamer in een voormalige slaapkamer gerealiseerd. Bij Akerstraat 10 is de indeling eveneens ten dele veranderd.

Waardering

De dubbele opzichterswoning is van cultuurhistorische waarde en van algemeen belang als vervaardigde manifestatie van de geschiedenis van de nationale mijnbouw alsook van de daaraan verbonden geschiedenis van het wonen, met name als voorbeeld van de maatschappelijke hiërarchie. Als zodanig is de dubbele opzichterswoning een bijzondere uitdrukking van een sociaal-economische, technische en typologische ontwikkeling. Het pand beschikte ten tijde van de bouw over een redelijke innovatieve waarde, die in nationaal perspectief gezien evenredig groter was. Het pand is van architectuurhistorische waarde vanwege de bouwstijl, als specimen van het oeuvre van ir. J.H.W. Leliman van het bouw bureau van de Staatsmijnen, vanwege de esthetische kwaliteiten van het ontwerp en de ornamentiek. Het pand beschikt over grote ensemblewaarden: de opzichterswoning, die in min of meer dezelfde tijd is ontstaan als de nabijgelegen mijnbouwobjecten, is een essentieel onderdeel van de omringende historische bebouwingsstructuur en het weloverwogen ingerichte woongebied in de directe omgeving van het terrein van de voormalige staatsmijn Hendrik in het bijzonder; het is van betekenis voor het aanzien van Brunssum en beschikt over een historisch-ruimtelijke relatie met het voormalige mijnsterrein

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

cq. de bodemgesteldheid. De opzichterswoning beschikt over een redelijke mate van architectonische gaafheid en is van groot belang in relatie tot de structurele en visuele gaafheid van de bebouwde omgeving. Bovendien is het pand in typologisch-functioneel opzicht bovenregionaal zeldzaam te noemen.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Dienstwoning(K)

Functie

Opzichterswoning